

Jaroslav Vrchlický – Noc na Karlštejně

Jaroslav Vrchlický (1853 – 1912)

- český spisovatel
- dramatik
- básník (lyrik)
- překladatel
- vzorem Viktor Hugo (Lidská komedie)
- cílem jeho díla bylo vytvořit poezii, která by se vyrovnala evropskému básnictví a ztělesňovala harmonický ideál člověka
- zabýval se historickými náměty

DALŠÍ DÍLA:

Zlomky epopoje (epické básně – básnický cyklus)

Selské balady (epika)

Symfonie (lyrika – přírodní)

Hippodamie (drama)

OBSAH:

- veselohra s historickým námětem o 3 jednáních; zpracována jako filmový muzikál
- poprvé hrána v Českém Národním divadle 25. 5. 1884

Místo:

Karlštejn

Čas:

2. pol 14. stol. (vláda Karla IV.) – červen rok 1363

Téma:

průnik dvou žen na Karlštejn, kam nesměli

motivace: Eliška – žárlivost, Alena – odvaha

Hlavní postavy:

Karel IV

- císař římský a král český
- moudrý
- vlídný

Alžběta

- manželka Karla IV.
- žárlivá

Štěpán

- vévoda bavorský

Arnošt z Pardubic

- arcibiskup pražský

Ješek z Wantenberga

- purkrabí na Karlštejně

Alena

- neteř pana purkrabího
 - statečná
 - odvážná
 - podnikavá
 - vtipná

Pešek Hlavně

- císařův číšník

Kompozice:

historická hra

veselohra

vystavěna na charakteristice postav

Jazyk:

živé dialogy

vtipné zápletky

dobový jazyk

archaismy

historismy

situační a slovní komika

DĚJ**Jednání první**

Hrad Karlštejn očekává příjezd svého pána Karla IV. Chvilí před ním přijíždí Štěpán, aby s králem vyjednal nějaké politické záležitosti. Purkrabí ho ale nabádá k odjezdu, protože pán sem jezdí za odpočinkem a ne za prací. Štěpán se ale nedá odbýt a zůstává na hradě. Setkává se zde s Petrem, který nevěří, že na hradě není žádná žena a domnívá se, že se tam alespoň jedna ukrývá. Uzavřou tedy se Štěpánem dohodu, že tuto dívku najdou. Na hrad se také dostane královna Alžběta, která přichází pro radu k Arnoštovi, protože je nešťastná a smutná, jelikož dlouho neviděla svého muže a doufá, že král kvůli ní pravidlo změní. Arnošt ví, že se tak nestane a převlékne ji proto za páže, aby mohla být králi alespoň na blízku. A také se sem dostane Alena, převlečená za panoše, která se vsadila se svým otcem, že přečká noc na Karlštejně. Odměnou jí pak bude povolení ke svatbě s milovaným Peškem. Ten jí nejprve plán rozmlouvá, bojí se císařova hněvu, ale nakonec souhlasí a navíc si spolu domluví v noci schůzku pod lípou, aby tam však Pešek mohl, musí předstírat nemoc.

Jednání druhé

Král je po cestě unaven a jde si odpočinout. Místo Peška je mu k dispozici převlečená Alžběta, která je celá roztřesená, že ji král pozná. Ten je ale zabrán do rozhovoru s Arnoštem a více si jí nevěšmá. Baví se spolu o výzdobě hradu. Arnošt chce pomoci královně a ptá se, zda nemůže

přijet na sezení kvůli jejímu nedokončenému portrétu. Král ale odmítá, má to být překvapení. Nakonec se ještě pokusí přimluvit za Štěpánovo vyslechnutí. I když je král ospalý, souhlasí. Než Štěpán přijde, vzpomíná král nahlas na svou královnu. Ta váhá, jestli se mu nemá vrhnout k nohám, ale nakonec zůstává v pozadí. Štěpán u krále neuspěje, tak se rozhodne více věnovat „honně na děvčata“. Zvláště páže u krále je mu podezřelý. Sdělí to Petrovi a ten, když je král na modlitbách, odchází za pážetem a vymáhá na něm polibek. Převlečená královna ho nemůže odbyt, tak tasí a rozpůlí mu meč. Do toho vstupuje král a celou situaci nakonec zachrání Arnošt rychlou výmluvou a odvádí Petra na noční prohlídku kaplí. Král však pochybuje a uvědomí si, že mu páže připomíná královnu. Pozve ho k sobě a pozná ji. Přistoupí tedy na její hru. Popíjejí spolu a král mu ukáže dárek pro královnu. Nakonec se královna prořekne, ale král se vůbec nehněvá, je rád, že ji má u sebe. Ale na hradě zůstat nemůže, zavolá tedy Arnošta, aby jim připravil koně a oni mohli ještě v noci odjet na hrad Karlík. Ale Petr se Štěpánem obcházejí nádvoří, tudíž nemohou odjet.

Jednání třetí

Pešek přichází za Purkrabím, aby ho požádal o svědectví, že Alena přečkala noc na hradě. Purkrabí je nejdříve jejich nápadem zděšen, ale nakonec souhlasí. Když Pešek odejde, přichází za Purkrabím Štěpán, který se rozhodl ho potrápít tím, že mu oznámí, že spatřil u krále ženu převlečenou za páže. Purkrabí se obává, že je to Alena, odbude Štěpána, že to nějak vyřeší. Ale sám se obává, jak to dopadne. Chvilí na to má Alena domluvenou schůzku s Peškem. Padnou si do náručí, to ale netuší, že je pozorují Štěpán s Petrem. Ti si myslí, že Alena je to samé páže jako u císaře. Alena s Peškem ale zjistí, že je někdo sleduje a uprchnou. Purkrabí ztropí zmatek, král si myslí, že hledaná žena je královna a rozhodne se zapírat. Rozhodne se také, že nejlepší bude předstírat, že královna přijede znovu, jako že se ztratila na lovu. Purkrabí se ale přizná a prozradí Alenu s Peškem. To králi přijde vhod. Hledaná žena není císařovna a nechá je předvolat. Alena s Peškem se ale dostanou do potyčky a všermují přímo před králem. Král vše vyřeší, Peška propustí a udělí mu rytířský řád, aby se mohl vzít s Alenou. V tom se ozvou famfáry a přijíždí královna. A král, jelikož jeho žena na hradě zůstat nemůže, s ní odjíždí na hrad Karlík.

CITÁT Z KNIHY:

„Co vedlo kroky mé? – A to díš tak chladně, důstojný otče! Ach, vidím to zřejmě, žena vždy trpí a nejvíce když miluje.“